

Replik: EU:s gemensamma elmarknad gynnar även Sverige

Dagens Nyheter den 30 januari 2023

I ett inlägg på DN Debatt förespråkar Vänsterpartiet Sverigepriser på el och att "EU-länderna måste betala priset för sin energipolitik". Vi anser att V:s elpolitik är kortsiktig och på lång sikt riskerar bli kostsam för Sverige.

Historiskt har elpriserna i EU varit låga, eftersom EU:s gemensamma elmarknad syftar till att den el som förbrukas ska produceras till lägsta möjliga kostnad. Integration av elmarknaden bidrar även till att minska elpriserna genom att öka konkurrensen på elmarknaden. Vidare har leveranssäkerheten i EU varit hög även under energikrisen.

I sin kritik av elmarknaden kan man säga att V "misstar symtomen för sjukdomen". De rekordhöga elpriserna under 2022 återspeglade problem i elproduktionen och dyra insatsfaktorer, priserna berodde inte på att elmarknaden är grundläggande felkonstruerad.

Vidare var det inte enbart beroendet av rysk gas som orsakade krisen. Inom EU minskade kärnkraftsproduktionen med ungefär 20 procent under 2022, främst på grund av tekniska problem i Frankrike. Cirka 20 procent av vattenkraftsproduktionen försvann till följd av torka i Alperna och södra Norge.

En poäng med EU:s gemensamma elmarknad är att tillfälliga kriser sprids över många länder, så att bördan blir mindre per land. På lång sikt gynnar detta även Sverige, vilket innebär att vi aldrig behöver ta någon smäll på egen hand. Exempelvis om vi i framtiden drabbas av torka i vattenkraftens magasin, och samtidigt får trassel med våra kärnkraftverk eller att vinden inte blåser.

V vill ändra prissättningen på elbörsen för att minska det inhemska elpriset. Tyvärr är det inte så enkelt eftersom även budgivningen ändras om man ändrar prissättningen. Ingen producent vill frivilligt sälja sin el till ett lågt nationellt pris om den kan säljas dyrt på export.

Forskning har visat att prissättningsmetoden inte påverkar priserna särskilt mycket. För att få ned elpriserna krävs i stället sänkta pristak eller andra kraftfulla regleringar av elmarknaden. Problemet är att investeringarna i elproduktion då minskar, vilket på lång sikt leder till elbrist om inte kompletterande åtgärder vidtas.

V menar att Polens, Portugals och Spaniens egenutvecklade modeller framgångsrikt skyddat dem från höga elpriser under krisen. Faktum är dock att alla dessa länder har haft väsentligt högre pris än Sverige. Under 2022 hade inget annat EU-land lägre snittpris på elbörsen än elområde Malmö, som i sin tur var klart dyrast i Sverige.

EU har utsatts för en kraftig energichock, men detta borde inte föranleda en fundamental ändring av elmarknaden. Energifriserna tycks bli väsentligt lägre redan under 2023. Svenska hushåll och företag har kompenserats med elstöd.

Inför framtiden borde marknaden utvecklas för att öka efterfrågefleksibiliteten och för att uppnå bättre prissäkring mot kraftiga tillfälliga ökningar i elpriset. Vidare borde marknadsövervakningen och transparensen förbättras. Allt detta för att få ner elpriserna till en låg och stabil nivå för svenska hushåll och företag.

Pär Holmberg

Thomas Tangerås